

## PAASTUAJA TEINE PÜHAPÄEV AD 2024

1Ms 32:23–32 (Jk 1:2–6; Lk 7:36–50)

23 Kuid veel selsamal ööl ta tõusis üles ja võttis oma mõlemad naised ja mõlemad teenijad ja oma üksteist poega ja läks läbi Jabboki koolme.

24 Ta võttis nad ja viis üle jõe, samuti viis ta üle, mis tal oli.

25 Aga Jaakob ise jäi üksinda maha. Siis heitles üks mees temaga, kuni hakkas koitma.

26 Aga kui see nägi, et ta ei saanud võimust tema üle, siis ta lõi tema puusaliigest; ja Jaakobi puusaliiges nihkus paigast, kui ta heitles temaga.

27 Ja mees ütles: «Lase mind lahti, sest juba koidab!» Aga tema vastas: «Ei ma lase sind mitte, kui sa mind ei õnnista!»

28 Siis ta küsis temalt: «Mis su nimi on?» Ja ta vastas: «Jaakob.»

29 Seepeale ütles tema: «Su nimi ärgu olgu enam Jaakob, vaid olgu Iisrael, sest sa oled võidelnud Jumala ja inimestega ja oled võitnud!»

30 Siis küsis Jaakob ja ütles: «Ütle nüüd mulle oma nimi!» Aga ta vastas: «Miks sa mu nime küsid?» Ja ta õnnistas teda seal.

31 Ja Jaakob pani sellele paigale nimeks Penuel, sest ta ütles: «Kuigi ma nägin Jumalat palgest palgesse, pääses siiski mu hing!»

32 Päike tõusis, kui ta puusast longates Penuelist edasi läks.

Ja ta tõusis sel ööl üles ja võttis oma kaks naist ja oma kaks ümmardajat ja oma üksteist võsu ja läks üle Jabboki koolme. Ja ta võttis nad ja saatis nad üle jõe, ja saatis üle, mis tal oli. Ja Jaakob jäi üksinda ja mees maadles temaga kuni päevatõusuni. Ja ta nägi, et ei saa temast võitu ja rabas tema puusaliigest ja Jaakobi puusaliiges läks paigast, kui ta temaga maadles. Ja ta ütles: «Lase mul minna, sest päev tõuseb!» Ja ta ütles: «Ei ma lase sind minna muidu, kui et sa mind õnnistad!» Ja ta ütles talle: «Mis on su nimi?» Ja ta ütles: «Jaakob.» Ja ta ütles: «Mitte Jaakob ei ütelda su nimi enam olevat, vaid Iisrael, sest sa oled võidelnud Jumalaga ja inimestega ja oled võitu saanud. Ja Jaakob anus teda ja ütles: «Anna mulle nüüd ometi teada oma nimi!» Ja ta ütles: «Milleks see? Miks sa küsid mu nime järele?» Ja ta õnnistas teda seal. Ja Jaakob kuulutas selle paiga nimeks Peenuel, «sest ma olen näinud Jumalat näost näkku ja mu hing sai päästetud». Ja tema üle tõusis päike, kui ta läks edasi Penuelist, ja ta lonkas puusast.

### Sissejuhatus

Esimene Moosese raamat kannab heebrea keeles nime **בְּרֵאשִׁית** – «alguses». Kreeka keeles ja sellest tulenevalt paljudes teisteski keeltes **Γένεσις** (*Genesis*) – «loomine», «algus», «algallikas».

19.-20. sajandi piibliteaduses oli valdavalt esindatud seisukoht, et nii esimene kui ülejäänud neli Moosese raamatut rajanevad neljal allikal, mida tuntakse nimede Jahvist, Elohist, Deuteronomist ja Preestrikoodeks all. Pikka aega paigutati neist esimese tekkimine Iisraeli kuningriigi kõrgaega (10. sajandisse eKr) ning viimane eksiili või vahetult sellele järgnenud ajaperioodi. Viimastel aastakümnetel on hakatud taolist jaotust revideerima ning pakutud välja hüpotees, mille kohaselt vanimaks allikaks on pigem Deuteronomist, millele eksiiliperioodil on lisatud «elloona» seni vanemaks (ning «täiendusena» seni noorimaks) peetud materjal.<sup>1</sup>

Esimene Moosese raamat jaguneb laias laastus kaheks: peatükid 1–11, mida tuntakse kui alglugusid (maailma loomisest Paabeli tornini), ning peatükid 12–50, mida võime nimetada esiisade lugudeks (Aabra[ha]mi kutsumisest Joosepi surmani). Ajavahemik, mida kogu raamat hõlmab, on juudi traditsiooni järgi umbes 2300 aastat – maailma ja inimese loomisest aastal 3760 eKr kuni Joosepi surmani aastal 1452 eKr.

### Keelelisi märkuseid

**[Kuid] ta tõusis üles** – וַיָּקָם – sõna קוּם tähendab «[üles] tõusma», «püsti tõusma», ka «seisma», «püsima».

**Oma...poega** – וַיֵּלֶד – sõna יָלַד – «järglane», «sigitis», «laps», «poeg», «võsu» – tuleneb verbist יָלַד – «sigitama», «sünnitama», «ilmale tooma».

**Ja läks läbi** – וַיַּעֲבֹר – sõna עָבַר tähendab «mööda minema», «üle minema», «läbi minema», ülekantult ka «üle astuma» ning teatud kontekstis selle vastandina «minna laskma», s.t üleastumist andeks andma.

**Jabboki** – nimi יַבְבֶּקֶת tuleneb tõenäoliselt verbist בָּקַע – «tühjendama», «tühjaks tegema», «välja valama» – ning võib viidata kas sellele, et tegemist oli vadiga, või vastupidi sellele, et tegemist oli küllusliku veega jõega.<sup>2</sup> Nime aluseks on peetud ka tüve אָבַק – sellisel juhul võiks siin näha seost järgneva heitluse või maadlusega (vt altpoolt vastavat märkust).

**Koolme** – אֵת מַעְבַּר – sõna מַעְבַּר – «koole», «koolmekoht», «ülekäik» – tuleneb verbist עָבַר (vt üle-eelmist märkust).

<sup>1</sup> Taoliste hüpoteeside ja arutelude sisuline väärtus seisneb eeskätt erinevas vastuses küsimusele, kas käsitleda iseäranis alg- ja esiisade lugusid «loomis- ja algusmüütidenä» või pigem kirjanduslikku kuube rüütatud teoloogilise (ja ajaloo filosoofilise) sõnumina. Kiriku traditsiooniline Vana Testamendi käsitus (mille aluseks on nii Jeesuse kui apostlite oma) näeb Vanas Testamendis selle «tekkeloost» sõltumatult Jumala Sõna, mille keskmes on kuulutus Jumala halastusest ja lunastusest, mida Ta pakub langenud inimkonnale. Nii vanema juudi kui kristliku pärimuse järgi on viie Moosese raamatu autoriks suures osas Mooses ise, kes sai need Jumala ilmutusena Siinail (vrd siinkohal ka Jh 5:45-47).

<sup>2</sup> On arvatud, et tegemist on Zarqa jõega ehk Sinise jõega – Jordani suuruselt teise lisajõega, mis saab alguse tänapäeva Jordaania's Ain Ghazalis ning on 65 kilomeetrit pikk, küllaltki madal, rohkete koolmekohtadega, ent kohati kõrgete ja järskude kallastega.

**Ja viis üle** – ויעברם – sõna עבר tähendab siin «üle minna laskma», «üle saatma».

**Jõe** – אַת־הַנָּחַל – õna נחל võib tähistada pidevalt voolavat oja või jõge, ent samuti suure vihma järel tormlevat mägi- või kõrbejõge.

**Jaakob** – nimi יַעֲקֹב tähendab «kannahoidja», «väljapetja», «[kellegi teise koha] hõivaja», «usurpaator».

**Siis heitles** – ויאבק – sõna אבק tähendab «maadlema», «madistama», «heitlema. Kuna selle verbiga on seotud אבק – «tolm» – viidates tõenäoliselt maadluse-heitluse käigus tõusvale tolmule, võiks sobivaks vasteks olla ka «kloppima», «klobima», «klohmima», «tuuseldama».

**Ei saanud võimust** – לא יכל – sõna יכל tähendab «suutma», «võimeline olema», aga ka «võitu saama», «võimust võtma».

**Siis ta lõi** – ויגע – sõna געע tähendab «puudutama», «lööma», «rabama».

**Lase mind lahti** – שלחני – sõna שלח tähendab siin «ära saatma», «minna laskma», «lahti laskma».

**Mis su nimi on** – מה שמה – sõna שם – «nimi» – algtäheanduseks võib olla «märk», «tähis» (vrd kõlaliselts kreeka σημάξ ja ladina *signum*).<sup>3</sup>

**Vaid Iisrael** – אִם־יִשְׂרָאֵל – nimi יִשְׂרָאֵל koosneb verbist שָׁרָה – «võitlema», «peale käima», «peale jääma», «võimust võtma» – ning sõnast אל – «Jumal» – ja tähendab tõenäoliselt «Jumal võidab», «Jumal võtab võimust», «Jumal jääb peale».

**Sest sa oled võidelnud** – כִּי־שָׁרִיתָ – vt eelmist märkust sõna שָׁרָה kohta.

**Ja inimestega** – וְעַם־אֲנָשִׁים – sõna אֲנָשִׁים võib olla mitmuse vorm nii sõnast אִישׁ – «mees» kui ka sõnast אֲנָשׁ – «inimene», mis mitmuses tähistab tihtipeale tervet inimkonda.

**Siis küsis** – וישאל – sõna שאל tähendab «[nõu] küsima», «anuma», «otsima», «[teenet] paluma».

**Ütle nüüd mulle** – הַגִּידָה־נָא – sõna גידג tähendab «teada andma», «avaldama», «jutustama».

**Ja Jaakob pani sellele paigale nimeks** – ויקרא שם המקום – sõna קרא tähendab «kutsuma», «hüüdma», «nimetama», «[välja] kuulutama».

<sup>3</sup> Üheks selle sõna võimalikuks algupäraks võib olla verb שום – «[märki] panema» (vrd 1Ms 4:15). Vana Testament omistab nimedele sageli nende kandjat või kandja sünnilugu määravalt iseloomustava tähenduse ning näiteks Jumala nime austamine tähendab Jumala enda austamist.

**Penuel** –nimi פְּנוּאֵל või פְּנִיאֵל tuleneb verbist פָּנָה – «[kellegi poole] pöörduma», «[kellelegi] otsa vaatama», «[kellegagi] silmitsi seisma» – ja sõnast אֵל – «Jumal» – ning tähendab «Jumalaga silmitsi seisma», «Jumalale otsa vaatama».

**Palgest palgesse** – פָּנִים אֶל-פָּנִים – sõna פָּנִים – «nägu», «pale» – tuleneb verbist פָּנָה (vt eelmist märkust).

**Mu hing** – נַפְשִׁי – sõna נָפַשׁ – «hing», «elu» – tuleneb verbist נָפַח – «hingama».

**Pääses** – וַתִּצַּל – sõna נָצַל tähendab siin «päästetud/säästetud saama» (passiiv).

### Sisuline analüüs

Pärast seda, kui oma venna Eesavi viha eest põgenenud Jaakob oli teeninud oma onu Laabanit kaksikümmend aastat (1Ms 31:38), otsustas ta koos naiste, laste ja varandusega isakoju tagasi pöörduda. Jaakob küll kartis venna kättemaksu, ent toetudes kodust lahkumisel Peetelis kogetud nägemusele pani ta oma lootuse Jumalale, kellele ta oli tõotanud: «Kui Jumal on minuga ja hoiab mind teel, mida käin, ja annab mulle leiba süüa ja riided selga, ja mina võin rahuga pöörduda oma isakotta, siis on Issand mulle Jumalaks, ja see kivi, mille ma panin sambaks, saab Jumala kojaks. Ja kõigest, mis sa mulle annad, ma annan sulle täpselt kümnist.» (1Ms 28:20–22)

Nüüd ütles Jumal: «Mina olen Peeteli Jumal, kus sa võidsid samba, kus sa andsid mulle töötuse. Võta nüüd kätte, lahku siit maalt ja mine tagasi oma sünnimaale!» (1Ms 31:13), ning Jaakob tegi, mis talle üteldi: ta «võttis kätte, tõstis oma lapsed ja naised kaamelite selga ja saatis teele kogu oma karja ja kõik oma varanduse, mis ta oli kogunud, oma karjavaranduse, mis ta Mesopotaamias oli soetanud, et minna oma isa Iisaki juurde Kaananimaale» (1Ms 31:17j).

Pärast mõningasi sekeldusi Laabaniga õnnestus Jaakobil viimaks tõepoolest teele asuda ning, saanud julgustust talle ilmunud inglitelt (1Ms 31:2j), läkitas ta enese eele käskjalad, kes pidid levendama tema venna Eesavi viha ning jahutama ta äkilist meelt. Erinevalt sellest, kuidas Jaakob kord oli ostnud tühise läätseleeme eest oma vennalt esmasünniõiguse (1Ms 25:27–34) ning petnud välja isa õnnistuse (1Ms 27:1–40), oli ta nüüd siiras ja alandlik nii Jumala ees kui vennale tehtud ülekohut kahetsedes: «Mu isa Aabrahami Jumal ja mu isa Iisaki Jumal, Issand, kes mulle ütlesid: Mine tagasi oma maale ja oma sugulaste seltsi, siis ma teen sulle head! Mina pole väärt kõiki neid heategusid ja kõike seda truudust, mida Sa oma sulasele oled osutanud.» (1Ms 32:10j)

Jaakob läkitas Eesavile kingitusi, lootes, et nende peale vaadates võtab vend ta «armulikult vastu» (1Ms 32:22) Tuleb tunnistada, et Jaakob alahindas oma venna suuremeelsust: kui ta Eesavile aeglaselt, seitse korda maani kummardades lähenes, ei läbenud too teda oodada, vaid «jooksis temale vastu ja süleles teda, langes temale kaela

ja suudles teda» (1Ms 33:3j). Eesav ei tahtnud isegi Jaakobi kingitusi vastu võtta, vaid tegi seda pärast pealekäimist (1Ms 33:10), ega takistanud Jaakobit kuidagi endale sobiva elupaiga otsimisel ja sisseseadmisel (vrd 1Ms 33:16–19).

Jaakobi kohtumisele Eesaviga eelnes Peeteli kogemusega sarnanev ning vähemalt sama põhjapaneva tähtsusega elamus, mis Jaakobit ühelt poolt kinnitas ja üles ehitas, teisalt aga alandas ja teatavale hädavajalikule äratundmisele tõi: «maadlus» Jumalaga Jabboki jõe ääres Penuelis. Sissejuhatuseks öisele läbielamisele oli naise, laste ja varanduse üle jõe viimine, mille järel Jaakob ise otsekui seletamatul põhjusel teisele kaldale tagasi pöördus, et öö seal üksipäini veeta.

Kui vahel arvatakse, et Jabboki maadlusloo tegemist on iidse müüdiga, mis kajastab uskumust, nagu valitseksid looduses üleloomulikud, enamasti pahatahtlikud jõud, kellega inimene peab rinda pistma või kelle lepitamiseks on vaja tuua teatavaid ohvreid, siis naiste, laste ja varanduse takistusteta üle jõe viimine kummutab selle hüpoteesi. Jaakobil ei takistanud Jabboki ületamist mingi müütiline «jõevaim» – tal oli lihtsalt vaja asjad iseenda ja Jumala ees selgeks mõelda ja ära klaarida. Jaakob teadis, et tal ei ole teed tagasi – selle märgiks viis ta kõik, mis tal oli, üle jõe –, ent ta pidi ka ise saama küpseks jõge ületama, s.t senist selja taha jätma, piltlikult öeldes kõiki sildu põletama.

Heebreakeelse originaalteksti sõnakasutus on selles kohas äärmiselt huvitav: וַיֵּתֶר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר – sõnasõnalt: «Ja Jaakob jäi üksinda ja mees maadles temaga kuni päevatõusuni.» (1Ms 32:25) Meile ei öelda, kes see mees oli või kust ta tuli – meile ei öelda isegi, et see oli «üks mees» või «keegi mees». Meile öeldakse hoopis, et Jaakob oli üksinda – ja samal ajal maadles või heitles temaga «mees». Sõna אֵבֶק – «maadlema», «heitlenu» – etümoloogiale mõeldes (vt vastavat keelelist märkust) võiksime öelda ka, et see mees klohmis, klobis või tuuseldas Jaakobit nii, et tolm lendas.

Küllap see kogemus oli igati reaalne ka füüsiliselt, kusjuures Jaakob ise oli veendunud, et see on Jumal, kellega ta seal näost näkku seisis ja kes teda tuuseldas. Ometi oli väline võitlus vaid pildiks seesmisest, veelgi tõsisemast heitlusest, mis pidi mitte ainult Jaakobi puusaliigese paigast väänama, vaid panema teda tõepoolest jätma selja taha kõike senist, s.t teda ennast seesmiselt täielikult murdma, paigast lööma. Murdma ta senise isekuse, omakasupüüdlikkuse, kavaluse, millega ta oli petnud välja nii esmasünniõiguse ja isa õnnistuse kui ka suure varanduse oma onu arvel. Nüüd oli kõik see teisel pool jõge – tema aga võitles siinpool jõge võib-olla lausa surmaheitlust.

See heitlus toimus pimedas – kuni päevatõusuni. Jaakobil oli raske endast võitu saada, seepärast vajas ta n-ö füüsilist noomitust, midagi, mis talle edaspidi pidevalt meelde tuletaks, kes ja mis ta on: «Aga kui see nägi, et ta ei saanud võimust tema üle, siis ta lõi

tema puusaliigest; ja Jaakobi puusaliiges nihkus paigast, kui ta heitles temaga.» (1Ms 32:26)<sup>4</sup> Oleks naeruväärne arvata, et Jumal poleks suutnud Jaakobist võitu saada, küll aga kõneleb see salm lisaks Jaakobi võimetusele iseendast võitu saada tema kõige paremast omadusest – sellest, et kõigest hoolimata ei olnud ta valmis Jumalast lahti laskma.

Õine heitlus tegi Jaakobile lõplikult selgeks (tuletame meelde, et ta oli juba mitu korda varem Jumalaga või Jumala saadikutega kohtunud), et tal polegi hoida kinni kellestki ega millestki muust kui üksnes Jumalast, ning et Ta võib Jumalal «minna lasta» üksnes tingimusel, et too teda õnnistab: «Ja mees ütles: «Lase mind lahti, sest juba koidab!» Aga tema vastas: «Ei ma lase sind mitte, kui sa mind ei õnnista!»» (1Ms 32:27)

Jumal ei õnnistanud Jaakobit kohe, vaid küsis temalt enne seda ta nime. Taas oleks rumal arvata, nagu tahetaks siin öelda, et Jumal ei teadnud Jaakobi nime. Jaakobile endale oli vaja meelde tuletada, mis on ta nimi, s.t kes ta selline on (vt keelelist märkust sõna  $\text{דָּבִר}$  – «nimi» – tähenduse ja piibelliku kasutuse kohta): ta on Jaakob – «petis», «kannahoidja», «usurpaator» –, ta pole väärt ei Jumala õnnistust ega oma venna armulikkust. Tal ei ole aga ka mingit muud lootust kui üksnes lootus õnnistusele ja armule – nendelt, kellele ta on vastu hakanud, ülekohtu teinud, kellega ta on võidelnud, kelle vastu ta on mässanud. Jaakobi ainus lootus on arm ja õnnistus, mille tulemusena ta ei ole enam mitte Jaakob, vaid Iisrael – see, kes teab ja tunnustab, et Jumal on võitnud ja jääb alati peale.

On loomulik, et Jaakob tahtis teada, kes see on, kellega ta oli maadelnud ja kes teda õnnistas: «Siis küsis Jaakob ja ütles: «Ütle nüüd mulle oma nimi!» Aga ta vastas: «Miks sa mu nime küsid?»» (1Ms 32:30)<sup>5</sup> Vastust, mille ta sai, võib mõista kahetiselt: ühelt poolt annab see justkui mõista, et tegelikult peaks Jaakob teadma, kellega tal on tegemist – ja me näeme kohe, et ta mõistab ja teabki seda –, teiselt poolt aga tuletab see Jaakobile veel kord meelde, kes ja mis ta on.<sup>6</sup> Küllap seegi on osa õnnistusest.

Hommiikuvalguse sisse murdes Jaakob mõistab, mis oli juhtunud: «Ja Jaakob pani sellele paigale nimeks Penuel, sest ta ütles: «Kuigi ma nägin Jumalat palgest palgesse, pääses siiski mu hing!»» (1Ms 32:31) Jah, ta nägi Jumalat palgest palgesse ja jäi siiski

---

<sup>4</sup> Käesoleva tekstikäsitluse autoril on isiklik kogemus liigesest väljas õlaga, millega esialgu kaasnev lõikav valu ajapikku kaob, ent mis tuletab ennast aeg-ajalt meelde ka aastakümneid hiljem.

<sup>5</sup> Joseph Ratzinger võrdleb seda salmi Jumala eneseilmutusega Moosesele teise Moosese raamatu kolmandas peatükis, sedastades, et tegemist on tõrjuva žestiga, mis «tunnistab Jumala täielikku erinevust teistest jumalatest». (Sissejuhatus kristlusesse. Tartu 2006. Lk 102j)

<sup>6</sup> «Ärge nõudke kõrgeid asju, vaid hoiduge madaluse poole; ärge olge eneste meelest targad!» (Rm 12:16; 1968. aasta piiblitõlge)

ellu<sup>7</sup> – ent nende sõnade sügavam, võib-olla koguni tegelik mõte on vastupidine: Jaakob nägi Jumalat palgest palgesse ja just seeläbi sai tema hing päästetud!<sup>8</sup> Kas ei kosta siit läbi aastasadu hiljem kirja pandud tunnistus: «Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime Tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõde. Keegi ei ole iialgi näinud Jumalat. Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, tema on meile teate toonud.» (Jh 1:14.18) Nagu ka apostel Pauluse kindel veendumus: «Aga meid kõiki, kes me katmata palgega vaatleme Issanda kirkust peegeldumas, muudetakse samasuguseks kujuks kirkusest kirkusesse.» (2Kr 3:18)

Jaakobist sai uus mees: kui ta nüüd Penuelist edasi läks, siis ei katnud teda enam pimedus, mis oli mässinud ta endasse öise heitluse ajal, vaid tema üle oli tõusnud uue päeva päike. Jaakob läks edasi, tõstis oma silmad, nägi oma venda Eesavit ning koges peagi tema suuremeelset andestust (1Ms 33:1jj). Aga ta läks «puusast longates» (1Ms 32:32), ja see oli meeldetuletus, mis saatis teda ilmselt läbi kogu ta ülejäänud elu, sarnaselt sellele, mida hiljem kirjutas omaenda nõtrusest kõneldes apostel Paulus: «Seepärast, et ma ei läheks kõrgiks, on mulle liha sisse antud vai, saatana ingel, mind rusikatega peksma, et ma ei läheks kõrgiks. Ma olen selle pärast kolm korda Issandat palunud, et see minust lahkuks. Kuid tema ütles mulle: «Sulle piisab minu armust, sest nõtruses saab vägi täielikuks.» Nii ma siis kiitlen meelsamini oma nõtrusest, et Kristuse vägi laskuks elama minu peale.» (2Kr 12:7–9)

Originaaltekstis öeldakse: וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ – «ja tema üle tõusis päike».<sup>9</sup> See ei ole mitte tähtsusetu ääremärkus, vaid tähistab kontrasti valguse ja alles äsja Jaakobit kohutanud pimeduse vahel. Pimedus ja segadus polnud mitte ainult välised, vaid valitsesid eeskätt Jaakobi sees. Ning tõelise valguse allikas pole mitte meie päikesesüsteemi keskmeks olev täht, vaid Jumal, kes alati võidab ning kes tahab õnnistada neid, kes Temast lahti ei lase:<sup>10</sup> «Sest Issand Jumal on päike ja kilp; armu ja au annab Issand ega keela head neile, kes laitmatult elavad.» (Ps 84:12)

---

<sup>7</sup> Jumal ütles isegi Moosesele: «Sa ei tohi näha mu palet, sest ükski inimene ei või mind näha ja jääda elama!» (2Ms 33:20)

<sup>8</sup> Siin võib mõelda veel ühele tähendusvarjundile, sarnaselt sellele, mida ütleb kannatav, ent vaga liob: «Sest ma tean, et mu Lunastaja elab, ja Tema jääb viimsena põrmu peale seisma! Ja kuigi mu nahka on nõnda nülitud, saan ma ilma ihutagi näha Jumalat, Teda, keda ma ise näen, keda näevad mu omad silmad aga mitte mõne võõra!» (li 19:25–27)

<sup>9</sup> 1739. aasta Piiblis: «Ja pääw tousis temmale ülles».

<sup>10</sup> 1936. aastal ilmunud Agenda kavandi järgi laulab kogudus jumalateenistuse lõpul enne õnnistamist: «Issand, ei ma lase Sind mitte, kui Sa mind ei õnnista!» See on tänaseni tavaks paljudes Välis-Eesti kogudustes.

## Jutluseks

Paastuaja teine pühapäev kannab ladinakeelset nime *Reminiscere* – «Tuleta meelde». Selle aluseks on pühapäeva missa algussalm: «Tuleta meelde, Issand, oma halastust ja heldust, sest need on maailma ajastu algusest!» (Ps 25:6) Niisiis pole paastuaja teise pühapäeva keskseks teemaks mitte niivõrd «Palve ja usk», nagu seisab EELK Kirikukäsiraamatus, vaid Jumala halastus ja heldus.

See tuleb väga hästi esile EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava kolmanda lugemisaasta Evangeeliumis (Lk 7:36–50), jääb samal ajal aga pisut varjule nii Vana Testamendi lugemises kui Epistlis (Jk 1:2–6). Evangeelium kõneleb sellest, kuidas keegi variser kutsub Jeesuse oma koju, kus üks patune naine Jeesuse jalgu pisaratega peseb, juustega kuivatab ja mürriõliga võiab. Nähes võõrustaja pahameelt jutustab Jeesus tähendamissõna rahalaenajast ja kahest võlgnikust, kasutades seda pattude andeksandmise võrdpildina.

Epistlis julgustab apostel Jaakobus pidama vastu kiusatustes, neist lausa rõõmu tundes, ning kannatlikkusest ja kahtlusteta usust, millele rajaneb ka usaldav palve – vastandina kahtlejaile, kes sarnanevad «tuule tõstetud ja sinna-tänna paisatud merelainega».

Lähemal vaatlemisel haakub Vana Testamendi lugemine siiski päris hästi nii Epistli kui Evangeeliumiga. Nagu ütleb apostel Jaakobus, on Jumal valmis neile, kes Teda usaldavad, «andma...heldelt», ning Ta ei «tee etteheiteid» – evangeelium lisab siia kinnituse, et see kehtib hoolimata sellest, kui suured on kellegi patud, kui ta vaid tuleb ning end kahetsuse ja armastusega Issanda jalge ette heidab. Jaakobi heitlus Jumalaga oli tegelikult heitlus iseendaga, oma minevikuga, oma varjuga (mida sümboliseerib ööpimedus). See oli võitlus, mille tulemusena Jaakob mõistis mitte ainult oma jõuetust, vaid eeskätt oma vääritust ja möödapääsamatut vajadust Jumala õnnistuse järele: «Ei ma lase sind mitte, kui sa mind ei õnnista!» (1Ms 32:27)

Jumal kinkis Jaakobile mitte ainult uue nime, vaid uue alguse, uue elu – tema hing sai päästetud, samamoodi, nagu patusel naisel variseri kojas. Jah, ta jäi ilmselt eluks ajaks lonkama – aga ka siin kehtib, et «sulle on kasulikum kaotada üks osa oma kehast kui lasta kogu kehal minna põrgusse» (Mt 5:30). Vigastatud puusaliiges tuletas Jaakobile alatiselt meelde seda, kes on tema ja kes on Jumal – ning seda, et ta elab üksnes Jumala õnnistusest.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jaakobil oli selja taga päris pikk elu, sealhulgas kakskümmend aastat teenistust oma onu Laabani juures, kui ta otsustas viimaks isakaju tagasi pöörduda. Jaakobil oli kaks naist ja kaks liignaist, tal oli üksteist poega ja palju vara – aga oli midagi, mis ei



lasknud tal sellest kõigest lõpuni rõõmu ega südamerahu tunda. See oli teadmine ülekohtust, mida ta oli teinud oma vennale Eesavile – ning seeläbi oma vääritusest Jumala ees. Jaakob kartis venna kättemaksu, ent küllap sellest hirmust enam vaevas teda ta oma südametunnistus. Kodupaigale lähenedes saatis Jaakob enda eele saadikud kingitustega ning viimasel õhtul enne piirijõe ületamist viis ta teisele kaldale ka oma naised, pojad ja varanduse. Ise jäi ta aga üksinda jõe vastaskaldale, sest ta mõistis, et enne edasi minemist on vaja minevikuga arved ära klaarida.

2. Ööpimeduses ründas Jaakobit «üks mees» – meile ei öelda, kust see mees tuli ja kes ta oli. Ilmselt on see ütlemata jätmise teadlik ja oluline – jääb mulje, et see mees oli teatud mõttes Jaakob ise, kuna ta oli seal ju «üksinda». Võib-olla on see isegi märk sellest, et viimselt peab iga mees ja iga naine Jumalaga oma maadlemised ära maadlema – mitte ööpimeduses, vaid omaenda hinge pilkases öös, ning mitte mõnd piirijõge ületades, vaid omaenda sees endise patuse eluga lõpparvet tehes ja sildu põletades. Jaakobi heitlus kestis koidikuni – juba tundus, et see lõpebki tulemuseta, sest kumbki võitleja ei saa teisest võitu. Ometi juhtus midagi mõõtnatult olulist: Jaakob mõistis, et ta ei saa seda, kellega ta heitleb – ta teadis juba, kes see on! – lasta minna ilma, et see teda õnnistaks. Inimesel on võimalik Jumalaga võidelda, ent mitte kunagi Teda võita (isegi Teda risti lüües mitte). Inimesel ei ole võimalik Jumalale oma tahtmist ette kirjutada, küll aga on tal võimalik alandlikult Jumala ette kummarduda ning Temalt õnnistust paluda, teades, et Jumal ei keela oma abi ega õnnistust kellelegi, kes Teda usaldab (isegi neile mitte, kes on Ta risti löönud<sup>11</sup>).
3. Issand õnnistas Jaakobit ning hommiku koites mõistis Jaakob lõplikult, mis oli juhtunud: ta oli näinud Jumalat ennast palgest palgesse ja sellest hoolimata elama jäänud. Või õigemini: ta oli justnimelt tänu sellele elama jäänud ja oma hinge päästnud! Me võime siin näha varjatud ettekuulutust Jeesusest Kristusest, Jumala ainusündinud ja inimeseks saanud Pojast, kes elas meie keskel ja keda me oleme näinud Tema armu ja tõe täiuses: «Jah, Elu on saanud avalikuks, ja me oleme näinud ja me tunnustame ja kuulutame teile igavest elu, mis oli Isa juures ja on saanud meile avalikuks.» (1Jh 1:2) Jaakob ei olnud enam pimeduses, tema üle tõusis päike. Ta võis minna üle jõe ja alustada uut elu – uue inimesena, isegi uue nimega, mis tunnustab Jumala võidust, abist, armust ja õnnistusest.

---

<sup>11</sup> «Aga Jeesus ütles: «Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad!»» (Lk 23:34)